

Estrup: Jeg udtalte allerede i Gaar, at jeg var enig i, hvad det ærede 9de kongevalgte Medlem (Hage) havde sagt om, at han ikke kunde slutte sig til Loven, dersom Kommunerne bleve stillede lige med Foreningerne med Hensyn til at erhverve og udstykke Ejendomme, og heller ikke, dersom Parcelejendommene skulde kunne bortfæstes. Paa de to Punkter stode vi fuldstændig ved hinandens Side, og hvad det ærede Medlem i Dag har bemærket derom, skal jeg følgelig ikke indlade mig paa; jeg har ikke noget at føje dertil. Det 3die Punkt, der for ham var meget væsentligt, var, at man kom paa det rene med, hvad egentlig Udtrykket „større Ejendomme“ betyder, det vil altsaa sige, hvilke Ejendomme der skal kunne købes til Udstykning med Statshjælp. Jeg stillede mig med Hensyn til dette Punkt saaledes, at jeg, naar jeg ikke havde Sikkerhed for, at Lovforslaget ikke ramte Landets Bøndergaarde, overhovedet ikke vilde være med til at stemme for det. Muligvis var min Udtalelse paa dette 3die Punkt noget stærkere og noget bestemtere end det ærede 9de kongevalgte Medlems. I Anledning af denne min Modstand mod at bidrage til en Formindskelse af Tallet paa Landets Bøndergaarde var det maaske, at et æret Medlem, der sidder her skraas overfor (Berthelsen), bragte i Erindring Bestemmelsen i Loven af 19. Februar 1861 om, at den, der sælger Fæstegaarde under visse Vilkaar, kan nedlægge hver 10de Fæstegaard. Dersom det var i Anledning af, hvad jeg havde sagt, at det ærede Medlem fremkom dermed, var det forfejlet. Jeg har hverken Lod eller Del i Lov af 19. Februar 1861, ikke i mindste Maade. Jeg havde intet med Lovgivningsarbejdet at bestille den Gang, og jeg har gentagne Gange udtalt min Misbilligelse af den Bestemmelse, der findes i nævnte Lovs § 2. Jeg tror, at man ved paa andre Maader at opmuntre til Salg kunde have naaet lige saa vidt uden at bryde det gamle Princip, saa vidt muligt at undgaa at formindske Bondeejendommene, og uden at give den Bitterhed Næring, der altid kommer frem hos Bondestanden, hvor en Bondegaard forsvinder — blot een Bondegaard forsvinder, vækker det Uvillie i Egnen, og allermest, naar det sker fra en Godsejers Side. Altsaa, hvad der kan indvendes mod Bestemmelsen i Lov af 19. Februar 1861, rammer ikke mig og kommer ikke i Modstrid med noget som helst af, hvad jeg har udtalt her.

Jeg skal nu tillade mig at gøre et

Par Bemærkninger overfor den højtærede Finansminister. Den første er den, at jeg meget paaskønner, at den højtærede Minister saa fuldt har forstaaet mine Udtalelser i Gaar. Jeg paaskønner det ganske særlig, fordi jeg har haft nogen Anledning til at tro, at jeg ikke kunde glæde mig ved en lige saa fuld Forstaaelse fra alle Sider, og jeg tilstaar ogsaa, at jeg selv i Gaar havde en Følelse af, at jeg ikke havde saa let ved at udtrykke mig kort og tydeligt, som jeg ellers undertiden har haft. Altsaa, jeg paaskønner meget, at den højtærede Minister har forstaaet mine Udtalelser saa godt. Men naar den højtærede Minister foruden at svare under eet paa Bemærkningerne fra min Kollega, det ærede 9de kongevalgte Medlem (Hage), og fra mig, tillige særlig dvælede ved mine Ytringer, maa jeg dog tillade mig at trætte det høje Ting med et Par Modbemærkninger. Den højtærede Minister brugte det Udtryk, at denne Lov skulde give Mulighed — den skulde ikke fremtvinge noget eller saa, men blot give Mulighed for, at der opstod mindre Landbrug i større Antal end nu. Dertil vil jeg svare, at Muligheden derfor er til Stede uden denne Lov, den er til Stede i hele vor Lovgivning om Udstykning; men hvad denne Lov gør, er, at den tilskynder dertil, selv om der ikke er større Trang til saadanne smaa Jordbrug, end at den kan fyldestgøres ad naturlig Vej. Og jeg mener — akkurat som min ærede Nabo til højre (Ahlefeldt-Laurvig) nylig har udtalt —, at man bør overlade dette Forhold til den fri Handel og den fri Udvikling. Men denne Lov skaber ikke blot Muligheder, for Mulighederne er der allerede, men den tilskynder og køber Folk til at benytte disse Muligheder, og det finder jeg ikke, der er tilstrækkelig Anledning til. Det faar imidlertid være. For mit Vedkommende skulde jeg ikke gøre stærk Modstand mod Loven i dens Helhed, naar den kun vilde undgaa at drage Bøndergaarde med ind under de Udstykninger, som den præmierer fra Statens Side. Thi det er i saa skrigende Modstrid med Statens øvrige Forsorg for Opretholdelse af Bøndergaardene, at jeg i allerhøjeste Grad beklager det baade for Principets Skyld, men ogsaa for Følgernes Skyld. Loven har ikke undgaaet selv at give Anledning til Mistanke om, at man vel ikke særlig vil Bøndergaardene til Livs, men at man dog ogsaa vil drage dem ind under de større Ejendomme, hvis Udstykning skal præmieres. Det har den bl. a. ved en lille Sætning i § 12, hvor der staar,